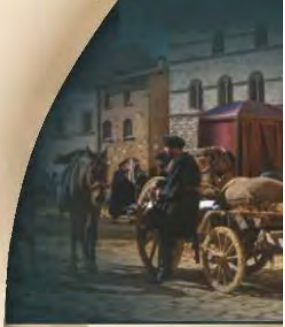

מעולפת ספירים

במשנתו של הבעש"ט הק'

חג הסוכות - שילוב הידיעה והבחירה | שמיני עצרת - יחודא שלים

חג הסוכות - שילוב הידיעה והבחירה

כפי שביארנו בגליון הקודם, הרי שלפי ספרי החסידות - התהליך המתמשך בחודש תשרי הינו התהליך נפשי שהאדם אמור לעבור, החל מתחושתו כנפרד בעל שניות, ועד לזיהוי העצמי שלו עם הבורא יתברך באופן מוחלט - בייחוד הגמור, התהליך המכונה בכתבי האריז"ל 'סוד הנסירה'.

תהליך זה פותח בהמלכת השי"ת - בראש השנה - מתוך תחושת הבחירה העצמאית שלנו, כשזו מתפתחת בעשרה ימי תשובה שבהם אנו מחדירים זאת בכל עשר חלקי נפשנו, והתהליך ממשיך ביום הכיפורים בו אנו כביכול עוברים - מתוך ביטול מוחלט - לחוש את הצד ההפוך - את הידיעה

האלוקית כפי שהיא משתקפת מנקודת מבטו של האיני הפנימי של כל אחד ואחד.

שני עבודות אלו - הידיעה והבחירה - בונים את המלכות העליונה מצד הגבורות והצמצום, כלומר, הביטול שלנו להשי"ת נעשה מתוך הנחה שאנו או הבורא' - או הבחירה או הידיעה, באופן שאין שני מלכים משמשים בכתר אחד¹ אלא או 'המאור הגדול' [=השמש; ועי' אנפין; ידיעה] או 'המאור הקטן'² [=הלבנה; נוקבא; בחירה].

אלא שעלינו להשלים את בניין המלכות גם מצד החסידים וההשפעה, דהיינו מתוך היכולת האלוקית לאפשר את הבריאה המוגבלת, ולכן ניתן לנו חג הסוכות, חג שבו אנו

¹ חולין ס ע"ב.

² כדאיתא בספ"ק **אור שלמים** (פר' בהעלותך) בזה"ל: דהנה איתא בגמרא (חולין ס ע"ב) על פסוק (בראשית א, טו) ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים וכו', ששנים נבראו ונתמעט הלבנה על שם שאמרה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, ואמר לה הקב"ה לכו ומעוטי את עצמך וכו'. **כי בהזמן אי אפשר להיות שני הפכים לבנו אחד, אבל למעלה מהזמן אפשר להיות**, והנה ידוע שנקודת המלכות קדישא היה בסוד סוף מעשה במחשבה תחלה, ולזה אמרה אי אפשר לשני מלכים וכו' - כי בזמן כן הוא שאי אפשר, ולזה אמר לה הקדוש ברוך הוא לכו ומעטי עצמך - **שתשיג מדת אין ותבוא עד ראשית הממשבה, ושם אפשר להיות, כי שם אין שייך אפשר או לאי אפשר כי הכל חד**. וז"פ ג"כ עתידים צדיקים ישיקראו בשמך (בגמ' סו), כי הצדיקים הם ג"כ קטנים בעיני עצמם מחמת הכרת גדולת הבורא ב"ה.

והנה גם אחר שהתחיל עולם התיקון, הבחי' שמים וארץ השאיר הבורא ב"ה בלי תיקון שלם רק יתקון ע"י מעשה התחוננים כמבואר בזה"ק על פסוק (תהלים קל"ה) לעושה השמים בתבונה, **ויתקון ע"י עבדות הצדיקים שהי' שני המאורות הגדולים**.

וראה עוד בספ"ק **דברי חיים** (לואת תוכנה, פרשת מקץ) וז"ל: והנה מבואר בש"ס (חולין ס ע"ב) שברא הקב"ה שני מאורות הגדולים, והקטין את הלבנה, לפי שקטרגה ואמרה אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד, אמר לה לכו ומעטי את עצמך, וטענה שבשביל שאמרת דבר הגון אמעט את

עצמי, אמר לה הרבה דברים, עד שאמר הקב"ה הביאו עלי כפרה. והרמזו בזה המאמר י"ל כך, **דהנה ידוע שבלתי הצמצום לא היה יכול להיות בריאה**, כי לית אתר פנוי מיניה (תיקון תי"ז נא ע"ב) ורק הקב"ה צמצם את עצמו כביכול בהסתר פנים, שיוכל לקיים הברואים שרצה לברוא, וידוע שצמצום הוא בחינת דין, כי באור פני מלך חיים (משלי טו, טו) **אך הדין היה כדי שיהיו ברואים וקבלו שכר על ידי הבחירה**, כמ"ש חז"ל (אבות פ"ה מ"א) בי מאמרות נברא העולם כדי ליתן שכר טוב לצדיקים, כידוע פירוש משנה זו מהארי"ז"ל. **נמצא שבראית העולם היה בשתי מדות, בדין, ותכלית הדין היה לחסד, ושניהם שוים**.

וזה מרמז מאורות הגדולים שניהם שוים, ונשתלשלו מעולם לעולם, עד שבה העולם נבראו שני מאורות גם כן שוה. וקטרגה הלבנה, **ידוע דתכלית כוונת הבריאה היה שהאדם ישמש לקונו כדי שיקבל שכר, ויעבוד השם יתברך בריאה ואהבה שהוא בחינת חסד דין, וידוע שב דברים שוים אי אפשר להמציא מהם תולדה, וזאת קטרגה הלבנה באומרה כיון ששניהם שוים, ובכחית אהבה ויראה שוים, לא יוכלו בני אדם להוציא תולדות מעשים טובים מאהבה ויראה, ויצרך שאחד יקטן מתכירו, ואז יתרבו, פעמים תגבר היראה, ופעמים אהבה, ומזה יבנה שארי המדות. אמר הקב"ה צאי ומעטי עצמך, לא חלילה שהקב"ה היה צריך לעצה, רק באמת כוונת הבריאה היה כן שתקטן הלבנה, ובחינת הצמצום יתגבר בעולם כדי שיהיה בחירה, שיוכל להסתר כבוד' עד שיהיה בחירה לעשות נגד רצונו, ובה ישלם הבחירה ויהיה שכר לעושה טוב, ולזה אמר הקב"ה שתקטין עצמה הלבנה, והוא בחינת צמצום לבחינת היראה.**

מאחדים בין השניים, אנו מסוגלים לקבל כאחת גם את הבחירה האנושית וגם את הידיעה האלוקית - זאת על-ידי שאנו ממשיכים את ידיעת העצמות שיש בתוכנו - שהיא הכרה פנימית שלמעלה מה המחשבה בידיעת השי"ת ובשליטתו המלאה - על המידות והרגשות שלנו הנותנים ביטוי לתחושת הבחירה העצמאית שלנו.³

ראש השנה הוא בבחינת 'חכמה' - חיצונית ה'כתר' שבו שורש הבחירה, יום הכיפורים הוא בבחינת 'בינה'

שממנה באה ההבנה והידיעה, ואילו חג הסוכות הוא בבחינת 'דעת' - 'למען ידעו דורותיכם'⁴ - המחברת בין 'החכמה' המופשטת ל'בינה' המוגדרת, ויודעת איך לבטא ולהוציא לפועל את הרעיון באופן שינאים למציאות.⁵ 'דעת' היא החיבור הנכון והתואם בין 'הדעת עליון' לדעת תחתון⁶ נראה בגיליונות לפרשת נצבים ו-וילך.⁷

בספה'ק' שם משמאל מובא,⁸ כי לכן בחג הסוכות - בשונה משאר חגי תשרי - יש הרבה מצוות מעשיות, סוכה,

הו"ה ואדני,⁹ ולכן בחג הסוכות על ידי מצות סוכה נגקל האדם לתקן זה¹⁰ מדות ולייחד יחד הו"ה ואדני.¹¹

⁴ וכדאיתא בספה'ק מאור עינים (פ' האזינו) בה"ל: למען ידעו דורותיכם וגו' רוצה לומר שהסוכה היא בחינת הדעת על דרך משל האדם שאוכל ושותה משיג הטעם ויודע וכשאינו אוכל אף על פי כן נהנה בראייתו את המאכל וכן אמרו ר"ל להדיא אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו הרי נהנה בראיה וכשאינו אוכל ואינו רואה אינו משיג כלום וכן יש דברים בתורה שהאדם משיגם הטיב בדעת ממש ויש שאינו משיגם רק רואה שכתבו לפניו כן ואינו משיג טעם הדבר אבל אם אינו יודע ואינו רואה הרי אינו כלום והאדם צריך להניס אלו הדעת ויש מצוה אכילה ושתיה בסוכה הוא ענין השגה ממש בענין ויחזו את האלהים ויבטלו וישתו שהשגה גלויה נקרא אכילה ושתיה מה שמשיגים ויודעים כאלו טועם דבר הנאכל ומשיגו וזהו למען ידעו דורותיכם שיניסו הדעת אליהם ויש השגה למעלה מזה שאינו יכול לינסו לפנים להבין ולדעת והוא בסוד השגה דבר שעומד לפניו כמבואר במשל וגם זה נקרא דעת והשגה.

⁵ כמבואר בספה'ק דברי חיים (ליום ב' תסות) וז"ל: הנה כבר פירשנו דהסוכה רמז לבחינת דעת כמ"ש בפסוק (ויקרא כג. מג) למען ידעו, והנה באמת יש ב' מיני דעת אחד מה שהוא מכריע, אם השכל גודר, ובא הבנה להבין אם יעשה כן יהיה כן, יעשה כן יהיה כן, שזה הוא הבנה שבאדם להבין דבר מתוך דבר, בחכמת השכל הוא היולי פשוט בכה, והבנה שמבין את השכל, והדעת מכריע את השכל והבנה מה לעשות. אך יש דעת המפתשג במדות, היינו שהמדות האהבה או יראה או ההתפארות האין יהיו. ובאמת יש דעת בהמדות גם כן, והוא מקרי במחקרים כח השופט שבאדם, אבל דעת המכריע הוא רק להכריע החכמה והבנה האין הוא המושכל, ומכריע אפילו לדבר חכמה בלא מדות שבנפש.

והנה דעת המכריע הוא כעין מקרי לאדם שאינו מוכן ומושג תוכן ענינו, כי הוא במקור המוחין רק שנשפע ממנו למדות ומושג קצת ממנו, כמו בחינת מקרי שאינו מושג בלשון האדם ורק האדם משיגו, וכמו כן הדעת הנעלה הוא מקרי להאדם ומושג רק קצת ממנו. וכמו כן מצות סוכה הוא להשיג קצת מיראת ד', והוא מתחדש בכל פעם ונובע למדות בחינת מקרי, וזה סוכה במילואו בגימ' "רחל" הר"ת של (אוכב ג. כס) בחינת רבה שמחדש תמיד. והנה באמת הדעת, ענין שבה להכריע מקרי בחינת צמצום, שידוע שלע פ' מה שמצמצם שכלו והבנתו לו בגבול, בא ידיעה הולכה מה לעשות.

⁶ כמבואר בסידור הרב (ממור לתורה מד) שיש שתי דעות הנקראות בלשון דעת עליון ודעת תחתון. 'דעת עליון' הוא כפי שנתראה מזווית ראייתו של הבורא ית' שכל העולם בטל ומוטל לגביו, ואילו 'דעת תחתון' שיש בריאה והשי"ת הנמוך ומשקיף על פרט ופרט.

⁷ וזה לשון קדשו (פ' ויקהל-פקודי) וחדש שנת תרע"ח: סוכות וי"ט דתקף במצוות מעשיות, סוכה ולב ערבה וניסוף הים, אוזנין בשביל קדושת המעשה שבישראל.

³ כמבואר בספה'ק דברי חיים (לסוכות) וז"ל: בפסוק בסוכת תשבו וגו' (ויקרא כג. מג), ולכאורה קשה בסידור הפרשה, שמתחלה אומר (שם שם. לה) חג הסוכות שבעת ימים לך, ולא מפרש כלל מה הוא חג הסוכות, עד לאחר שמבאר מצות לולב ומיניו מפרש (שם שם. מג) כי בסוכות השבתי וגו', וקשה למדא למה הפריש בין המצוה סוכה לפרש הד' מינים ואחר כך חזר לפרש בסוכות תשבו. והנה גבי חג המצות כתיב תיכף בסמוך (שם שם. ו) שבעת ימים מצות יאכל, ולמה בסוכות שינה הסדר.

ונראה לעד"ד דהנה שני מיני חיות באדם, פנימי ומקרי, היינו מה שנכנס החיות בתוך אברי האדם, וגם מה שמקיפו לקבל כח מאויר שמחוץ ממנו, דבזה לא חיות האדם, הרוח חיוני שבתוכו שמקבל ממה שחוץ ממנו ומקיפו. וכיצא בזה מציון בשכל האדם, שיש באדם כח המשיכל והוא נעלם מאד והוא רק היולי, וכשבא להשכל דבר בא השכל בהתפשטות והתגלות מכה לפועל, אך עדיין כל זמן שלא בהודעת הדבר כל ברוי לא נתיישב, והוא רק כמו כח מקרי, שידע שיש בזה הדבר הלימודי מינה אך לא הכיר בה, ולאחר שלמבש בסברות והקשישים עד ידע הדבר על ברוי, אז הוא התגלות אמתית של השכל.

והנה בדרושי ראש השנה בארנו שבהורא ב"ה ו"ש הוא הופיע לנו החדש מלכותו בכתיבתו לטובה, בהשפיע לנו מבחינת שורש וראשית הרצון הנקרא מקרי קדום הצמצום וכ"ל, ואך דזה נעלם מאד ואי אפשר להשיג ממנו אפילו קצת, ורק על ידי התלבשות כח הנעלם בידיעת וכחות ההבנה, עדי בא לידי קצת גילוי במדות השכלי, וכח הרגשת האיברים פעלו, וכך.

ולזה צוה הקב"ה לנענע בארבעה מינים הללו, וכך גזרה חכמתו ית"ש שעל ידי מצוה זו יתעלו כחות הנפש שטרשם שבדעת הקדוש ולהכריח אמתית, והנה על ידי הידיעה נוכל לפרנס כחות שבמדות מידיעה העצמות שבשורשו, ואז על ידי זה נוכל להשיג קצת מידיעת המקרי הני"ל הנעלם, ולזה יתגלה מצות הסוכה שהוא המקרי הני"ל על ידי מצות ד' מינים, ולכן עיקר נטיילת לולב בסוכה כמו שכתב האר"י זלה"ה.

ולזה שאמר הקב"ה חג הסוכות, אז עדיין לא יוכל להתגלות לנו למען ידעו דורותיכם, כי הוא למעלה מהמחשבה כני"ל, ולכן כתבה תורה הקדושה מקודם מצות ארבעה מינים, לבא לשורש הידיעה, אז נוכל לבא לבחינת המקריים כני"ל.

וכן איתא בספה'ק מגן אברהם להמגיד מטריסק ז"ל (פ' האזינו) וז"ל: בסכת תשבו שבעת ימים וגו' (ויקרא כג. מג), הענין הוא דנדוע כי שבעה ימי החג הם בסוד ז' ימי הבנין ז' מדות הקדושים אהבה יראה והתפארות ניצוה הודיה התקשורת ודיבור, ולכן צריכים בני ישראל בחג הסוכות לעשות תשובה ולתקן כל זה מדות בלתי לה לבדו שיעבוד אותו יתברך עם כל זה מדות, וזה בסכת תשבו' הוא לשון תשובה, שתשובה בתשובה שלימה לתקן כל השבעת ימים סוד הדי מדות שהם בסוד ז' ימי הבנין, וזה מדות הם בסוד יחוד הו"ה ואדני, כי הישגה קצוות הם בסוד זעיר אפנין שבסוד ששה הו"ה ב"ה ומלכות היא בסוד נוקבא דזעיר בסוד השם אדני, וזה מרומז בסוכה שהיא כו' ה'ס' (תקרי קטו ע"ב) סוד יחוד

לולב, ערבה וניסוך המים, כי כוונתנו להוריד את האלוקות לכאן בעולם - לשלב בין הבורא לנברא. הוא מסביר שם שמטרתנו היא להוריד את השי"ת לתוך כל החלקים המעצבים את אישיותנו: לתוך ה'רשע' - על ידי הסוכה, לתוך ה'רגש' על ידי הלולב [והעריבה], ולתוך הגוף - על ידי ניסוך המים.⁸

עבודתנו, בחג הסוכות, היא להמשיך ולהוריד את מלכותו הבלעדית של השי"ת כפי שהיא נקלטת בתודעתנו - בבחינת 'דיעה' - אל תוך המציאות שאנו חווים באמצעות שבע הרגשות שלנו המתחלקות כל אחת מהם לעשר הספירות - בבחינת 'בחינה', כשבסופו של דבר הם מגיעים למניין שבעים - כנגד שבעים האומות הגוזרים משבע האומות הכלליים של ארץ ישראל.⁹

בראש השנה וביום הכיפורים אנו קולטים הרבה תובנות עמוקות, אלא שמי ערב לנו שאף בהגיע ימים פשוטים

נוכל לחיות אתם, לכן, בחג הסוכות, אנחנו ממשיכים 'ראוספים' את אותם התובנות לתוך החיים היומיומיים שלנו, בבחינת 'חג האסיף'¹⁰, כך שהחלק הגופני והמוגדר שבנו יוכל לקבל ולהפוס את הנשמה האלוקית המופשטת שבנו, ואף הגשמיות תעלה אל הקדושה.¹²

לכן מרבים ספרי החסידות¹³ לדבר אודות המשכיותו של חג הסוכות לשאר ימות השנה, ועל כך שבכווח להשפיע לכל השנה את ההרגשות הנעלות והתובנות העמוקות שבחודש תשרי. את ה'עראיות' הזו של הסוכה עלינו 'לקבוע' אצלנו, בבחינת 'סוכה דירת קבע בעיני'¹⁴.

ישיבת הסוכה

ומובא בספרי החסידות¹⁵, כי לכן הערך המספרי של המילה 'סוכה' שווה לערכם של שני השמות הקדושים 'הוי"ה' ו'אדני' [א"י=א], להורות על כך שעל ידי הישיבה בסוכה

⁸ וזה לשונו שם (פר מסות, שנת תרע"ג): וכן יש לומר שלעומת ג' אלה הם ג' מצוות סוכה לולב וניסוך המים, סוכה בשלל, לולב בנפש, ניסוך המים בגוף, ומצד שנקבצו באו בו כל השלמות ע"כ אז עיקר שלימות הדיבור יהדות והלל.

⁹ כמובא בספרה"ק **שפת אמת** (לספוט, תרמ"ד) וז"ל: ואדרבא זה שבחו ית' כי בכל מקום שהוא שורה הוא שלימות והוא עושה מחצי דבר דבר שלם. וזה הפורס סוכת שלום. כי באמת הנקודה פנימית בשלל מקום הוא השלימות. וכן כ"ז מתוך כל הנבראים. והנה בסוכות ע' פרים נגד האומות. וניסוך המים כדאיא בגמ' כי בני צריכן לבקש שיתפשט מלכותו ית' על כל הנבראה.

¹⁰ כמבואר בספרה"ק **שפת אמת** (לספוט, תרמ"ה) בזה"ל: וע"ז רמז ניסוך המים לשפר לב כמים לפניו ית'. ובודאי כן הוא מוטבע בלבות בני" שבכל עת שצריכן ישועה בוטחים בו ית'. ולכן השי"ת סוכר עליהם בימים אלו כמ"ש והבוטח בה' חסד יסובבנהו. וכמ"ש אלקים מחסה לנו. וזה החג הוא ברכה על כל ימי השנה. ונקר' חג האסיף כמו שבעוה"ז עתה הזמן להכין פנימית על כל השנה. כי ברכת ה' עתה על כל השנה להבטחים בו. והוא כמו חינוך בתחילת השנה ועל זה חסד המזמור שיר תנוכת הבית. כי ב"יה נאמר בכסה ליום חגינו. שכל ההסתר היי כדי לצמוח הישועה כמ"ש הסתרת פניך היית נבהל. אבל באמת רגע באפו חיים ברצונו. שכל הרצון הי' על הישועה שאח"כ כמ"ש הפכת מספדי למחול שנעשה מזה החג הסוכות פתחת שקי ותאזרי שמחה. וכינינו מוכנים ב"י לתוך ההסתר בתחלת השנה. כדי שיכינו לבם להשי"ת והיו מוכנים לקבל הישועה בהבאה בימים אלו כמ"ש ואני אמרת בשלוי וכי'.

¹¹ כדאיא בספרה"ק **אור המאיר** (דרוש לספוט) בזה הלשון: ובפרט מצות לולב עם מיניו ואתרוג, המורים בדרך כלל שבע ימי המנין ככללות התורה שחצבה עמודיה שבעה (משל טו, טז) ולזה רומז הכתוב אמרת יו"ד, ירצה עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. אי אפשר להשיגם ולתופסם, כי אם באמצעות ד' מינים אלו, הרשום במלת אע"ל, נוסריקון א"תרוג וע"רבה ל"ולב ה"ד"ס (וה"ק ח"ג רפג א, א), שכללותם המורה על ז' ימי הבנין, ומבהינין ולמשה מחשבת תפיסה קצת מצד פעולותיו.

¹² ראה מה"ק בספרה"ק **דברי חיים** (לספוט) וז"ל: וכן נמי בעיני הד' מינים מפרדין ותיק ורוחני רעות כמבואר בגמרא (סוכה לו ע"ב), ובסוכה מכניסין הכל לקדושה אפילו דברים נשמים כאכילה ושתייה ודומיהם.

¹³ ראה בספרה"ק **מאור עינים** (פר האינו) שכתב וז"ל: השם יתברך צוה אותנו לישב בסוכה הוא בחינת אמת המסכת על בניה שהורא ב"ה מסכת ומנין עלינו ובה אנן משכיכין הגנה על כל השנה.

וכן איאית בספרה"ק **דברי יחזקאל להרה"ק משינאווא ז"ל** (פר האינו) וז"ל: וע"י ישיבת סוכה תתאה יוכל לזכות לזה כל השנה להיות מעבדי ה' העומדים בבית ה'. ויזכה להסתופף גם בביתו אחר צאתו מן הסוכה תחת סוכה עליאה צלא דמהימנותא. וזה סיפר הפייסן שבבחו של ישראל. שפונים מסוכה לביית לישב. והיונו לישב שם בביתם על הסוכה. ע"י שלוקותין קדושת הסוכה עומה לעבדי. ע"כ זוכיין להסתופף גם כל השנה בצלא דמהימנותא. כמ"ש בשה"ש (ב, ג) בצלו חמדי וישבתי.

וכן איאית בספרה"ק **צמח צדיק** (לפח הספוט) בזה"ל: בד' ימים שבין יוה"כ לסוכות צריכין לעסוק במצות סוכה, וידועו ותיקרו ב ע"כ כי סוכ"ה גימ' צ"א יחד הוי"ה אדני, וד' פעמים צ"א גימ' שס"ד, בע"ה מברחיין השט"ן שגימ' שס"ד, ומתקנים השט"ד ימים של השני' חוץ מיה"כ.

¹⁴ וראה מה דאיאית בספרה"ק **צמח צדיק** (פר האינו) וז"ל: ואותם תנאים דס"ל (סוכה ז ע"ב) סוכה דירת קבע בעיני, היינו רק סוכ"ה שהוא כ"ו ה"ס יחד הוי"ה אדני צריך להיות דירת קבע, אבל שאר עניינים צריכין להיות עראי.

¹⁵ ראה בספרה"ק **שם משמואל** (ספוט תרע"ד) שכתב וז"ל: וע"כ סוכה שהיא גמטריא ישוב שם הוי' אדני פועלת נמי באדם התחנות דביקת כחות הנפש לשרוש הנשמה, ע"כ הסוכה מביאה לרוח"ה. ואולי זה טעם שני הניסוכין ניסוך המים וניסוך היין.

וכן איאית בספרה"ק **דברי חיים** (לספוט) בזה"ל: והנה מצונו באברהם אבינו ע"ה ורמז בשמו כל הרמ"ח מצות עשה (תנחומא לק ד' טו) ו"אברהם" במילואו בגימ' ארבע מינים וסכה בלא ו"ו ואחר שניתוסף לו ה"א הוא סוכה בוא"ו. כי לפמ"ש עיקר גילוי הסוכה הוא בדתה, הוא התגלות היה' חסדים ולזה קודם שנמול שנתוסף לו ה"א (בראשית יו, ה) היו מצויות המינים והסוכה בבחינת העולם ולא נתיחדו, והיה סכה בלא ו"ו, ולכן היה רק "סכה" בגימ' פ"ה, אבל הי' חסר שם אלקים ואך לאחר שנמול ונתוסף לו ה' חסדים שהוא ה"א במילוי אל"ף נתמלא סוכה בוא"ו והיה היחוד בשלימות, שאל"ף בית רי"ש ה"א מ"ם בגימ' ארבעה מינים, אלף כ"ח, היינו עד ה' מינים כמו שמחשב בספר מתכרת הקדוש (שציר הלולב קמו) עיקר"ש וצ"א הוא "סוכה" הוא מכנין שני שמות הקדושים (תיקרו' בהקדמה ב ע"ב) המתייחדים על ידי מצות ארבעה מינים וסוכה.

- אף ללא כל כוונה מיוחדת¹⁶ - אנו משלבים בין שם 'הוי"ה' וענין אפיקן המורה על הידיעה וההשגחה האלוקית - לבין שם 'אדני'¹⁷ [נמקא] המורה על הבחירה האנושית שבה תלוי מידת המלכות. בכללות יורג אנו מייחדים בין שלוש השמות: 'אהי"ה'-'הוי"ה'-'אדני'¹⁷ [ואהי"ה הוא המקף גם למלות וגם למידות].

בספה"ק 'צמח צדיק'¹⁸ מתפרש ייחוד זה כייחוד תודעתי בין אהבה ליראה בבחינת 'וגילו ברעד'¹⁹ - דהיינו בין 'אהבה' שהיא התשוקה להיכללות מוחלטת באור הידיעה האלוקית - המקבילה לשם 'הוי"ה' כמובא בוורר הקדוש²⁰,

לבין 'היראה' המסתמלת את בחינת המלכות' הבאה מצד הבחירה החופשית, ומקבילה לשם 'אדני'.

הסוכה היא דירת עראי, מצד אחד היא אכן דירה, אולם מצד שני אינה אלא עראי, מה שמתאר דבר העומד בין קבע לכלום, בין רחניות לגשמיות²¹, מצב הגורם לאדם לחבר ולשלב באיזון נכון בין שני ההפכים - הבורא והנברא, הידיעה והבחירה, כי זוהי עבודת האדם בעולמו לייחד בין העלמא דכורא' לעלמא דנוקבא', בין 'האחור' לקדם²², וכדוגמת ה'סכך' המחבר בין הדפנות המרוחקים²³.

¹⁶ כמש"כ בספה"ק **צמח צדיק** (לחג הסוכות) זול"ק: וידוע (תיקור ב ע"ב) סוכה הוא יחוד הוי"ה אדני, שע"י ישיבת סוכה נעשה היחוד הזה ממילא, כמו כשיצאו ישראל מצרים שהיה ממילא כי היו עירום ועדיה (תיקור ס. ז.) ולא היה בידם מצות ומעשים טובים לזכות ליחוד זה, והה שאמר למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים. ר"ל כמו שבהוציא אותם מצרים נעשה היחוד ממילא, אף שלא היו ארומים לזה במצות ומעשים טובים שלהם, כמו כן ע"י מצות סוכה יזכה ליחוד הנ"ל אע"פ שאינו ראוי עוד לזה.

¹⁷ כמובא בספה"ק **מאור ושמש** (פר האינו) זול"ק: והנה שלש פעמים בסוכות נאמר בפסוק (ויקרא כג. מב) בסוכות תשבנו וגו' כל האורח בישראל ישוב בסוכות וגו' בסוכות הושבתי את בני ישראל, והם רומזין להשלש סוכות הידועים לחכמי האמת כנ"ל, **האחת היא המקיף מדת מלכות לבד, והסוכה השנית המקיף של השם מדות, והסוכה השלישית המקיף שתימה. ויראה ויראה ממצות סוכה מחידן אחי"ה הוי"ה אדני** (ממש"כין השפעה מה"ה) עילאה דרך הר אל הה"ה תתאה ומתמתקן הגבורות בעורשן ומתגלים החסידים על הכנסת ישראל.

¹⁸ וזה לשון קדשו (לחג הסוכות): **וזה ענין הסוכה שהוא כ"ו ה"ס, כ"ו רמז על שם הוי"ה הוא שמחה, ה"ס הוא שם אדני יראה כידוע (וזהו"ק ג. ד"ב), שאז בסוכות הוא וגילו ברעד.** ולכן רמזו רד"ל (ראה סע ע"ב) היינו טעמא דשפור היינו טעמא דלובל והיינו טעמא דמגילה, פי שגם בשפור ומגילה צריך להיות וגילו ברעד כמו בלובל שהוא בסוכה. ולול"ב הוא אותיות ל"ו ל"ב. שע"י וגילו ברעד לבו שלם ואינו יוצא מגדרו, וניכרת העבודה השלמה.

וראה מה אדיתא מהמגיד ממעוררש ז"ע בספה"ק מגיד דבריו ליעקב (אות פק) בה"ל: **וא"ל רמז הפסוק וסוכה תהיה לצל יומם.** אם הוא מדבר במקיימי מצות סוכה אז הוא כפשוטו, וסוכה מצות הסוכה תהיה להם למגן ולצל המציל מפני האור העליון שיוכלו לקבלו כנ"ל. שהיה להם המצוה הזאת כרתק וצל כבדי שיוכלו לסבול האור. וז"ש יומם כידוע שהחסד המתפשט ומשפיע נקרא יומם, כמו יומם יצוה ה' חסדו, ויהיה להם הסוכה לצל ולקבל בתוכו ההשפעה. ואם הוא מדבר באותן השמחי' בשמחת בית השואבה יהיה פירושו כך, וסוכה ר"ל הרה"ק הנקרא סכ"י, תהיה להם, מחמת שעשו מתחלה צל ונתקן להשתלשל בתוכו קודש העליון שהוא העולם התנוגד בתוך השמחה של מצוה שהוא קודש המתפשט, אשר משם שואבים הרה"ק מעילא לתתא על ידי וא"ו המתארך שהיא חסד המתפשט על ידי יומם. וזהו שסיים מחובר למחסה ולמסטר מזרם וממטר, ר"ל שהוא כלול מכל הרה"ק שהם כלולים מחו"ק שהם אש ומים לשון חורב ומטר, כי גם הם הצל אשר עשו שהוא השמחה של מצוה תהיה ג"כ כלולה מאהבה ויראה הנקרא חו"ק, ע"כ תהיה להם למחסה ג"כ

מחורב מזרם וממטר. כי ידוע שיש ב' מיני יצה"ר המחסימים את האדם ח"ו, אחד המכסלו מלקיים מ"ע ואחד המסיתו לעבור על מצות לא תעשה. והנה היצר הרע המכסלו ממצות עשה הוא דמיון המים שטבעם קר ולח, כך הוא נותן באדם קרירות וחולשת וכבדות הגוף ועצלות שיהיה נמנע מלקיים מצות בוראו. והיצר הר' הוא המחמם ומלהב את האדם ר"ל דמיון האש לעבור על ל"ת. וז"ש כי בעשותם כל אלה, דהיינו שיעשו המצוה בשלימות בדחילו ורחימו שהם חו"ק, ויגרמו בזה להמשיך החסד העליון שהוא יומא כלול מחו"ק שהם כל הרה"ק כנ"ל, וישאבו הרה"ק שהוא הסוכה, תהיה להם למחסה ולמסטר מב' מיני יצה"ר הנקרא חורב ומטר שהם אש ומים כנ"ל.

¹⁹ תהלים ב יא.

²⁰ ג' רכז ע"א.

²¹ כמש"כ בספה"ק **צמח צדיק** (לחג הסוכות) בה"ל: והנה ידוע (תיקור ב ע"ב) כי ענין הסוכה הוא מדרג גדולה, כ"ו ה"ס יחוד הוי"ה אדני, ולזה צריכין התפשטות הגשמיות שיהיה מחשבתו בלתי לה' לבדו, ולא יהיה הדברים הגשמיים נחשבים בעיניו, ואז בודאי אינו מרגיש אם תסרח המספה, אמנם כשישבו חסרי המספה, שעדיין יש לו הרגשה בעיניו הגשמיים, זה מותר לנפות עצמו מן הסוכה, שאינו יכול להשלים היחוד הנ"ל המרומו בסוכה.

²² כמובא בספה"ק **אהבת שלום** (פר תרי"ג) זול"ק: וזו היא כוונתם במה שאמרו דוד פירצופים נבראו, היינו אות ד' קודמת לאות ו', וצריך לראות שתהיה אות ו' קודמת לאות ד', היינו שיהיה בחינת עלמא דכורא אף בעולם הזה קודמת במעלה ועיקר לעלמא דנוקבא, וזו היא עיקר העבודה. וזהו אחור וקדם צרתני, פירוש שהעולם הזה הוא בבחינת אחוריים, שהיא בחינת נוקבא, קודמת ועיקרית, רק שאני צריך לעשות בחינת קדם, שהוא בחינת דכורא, העיקר, וזו היא בחינת הנסירה.

²³ כמש"כ בספה"ק **אור לשמים** (פר וזאת הבירה) בה"ל: ועקב טעם סכותה (באישית ג. ז.) כי סוכה נקרא יעקב, כי הסוכה מחברת הדפנות המרוחקים בסוד (דברים כ. ה) והאם רובצת על האפרכוסים, כתפארת אדם לשבת בית (ישעיהו מה. ז.) והנה בהסוכה הוא בנין החסידים (פתיח ש"ח הסוכות פ"ג), וידוע כי קשה לקבל ריבוי חסד כי תכופים זה לזה, וזה ועקב טעם סכותה, כי יעקב הוא חביבת מטי ולא מטי, כמשפט האב הרחמן שאינו מראה פתאום אהבה עצומה לבנו לכל יחיד, ועקב בא לסוכות של ישראל, וכן הוא מספר לובל ומספרו חיים, לו בית - לאיש ולביתו בא חיים האמיתיים ותיקן הנפשות בשלימות, כי נק' סוכת שלם. ולמקנהו - גם לעניני גשמיות וצרכי עוה"ז, עשה סוכות - גם זאת יעשה בני'. קרא שם המקום, הוא יחוד הוי"ה אדני', סוכות הוא גם כן יחוד, וז"פ האיניו השמים (דברים ז. א) כי אין הוא בחי סוכה.

ארבעה מינים

ומובא בספ"ק 'דברי חיים' להרה"ק מאנא ז"ע, כי ארבעת המינים מקבילים לכוחות הנפש שלנו, וע"י הנוענים אנו מייחדים ביניהם לסוכה המקבילה לנשמה שבתוכנו שהיא חלק מהבורא הסוכך ומגן עלינו מכל צדדינו בבחינת מקיף, כך שה'דעת' עלינו יוחפץ על ה'דעת' הנוענים²⁴, ולכן היה האריז"ל נוהג לנענע את הלולב בתוך הסוכה²⁵.
כאשר אנו מנענעים את הלולב לשיית סטריין אנו רומזים על כך שאנו ממליכים את השי"ת על כל היששה קצוות'

[שהם חג"ת מה"י = חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד ויסוד] - על כל צדדי העולם²⁶ המיוצגים על ידי ששה מיני הרגשות שלנו [אהבה, יראה, התפארות, ניצוח, הדיה והתקשרות], וכך אנו ממשכיכים את הידיעה שב'מוחין' לתוך הבחירה שב'מידות'²⁷, ומייחדים בין 'קודשא בריך הוא' המורה על הידיעה האלוקית, לבין 'שכינתיה' המורה על הבחירה האנושית²⁸.

ולכן מובא בספרי החסידות²⁹ כי ארבעה מינים אלו - האגודים באגידה אחת - משכינים שלום בין כל סוגי האנשים, החל מזה שיש בו טעם וריח וכלה בזה שאין בו לא טעם ולא ריח³⁰

²⁴ כך כתב שם (דברי חיים, לוסכות): ולכן ר"ת של הפסוק הנ"ל אשר תנה הודך על השמים בגימ' עם הכולל "בסכת", ושאריו האותיות עם החמשה תיבות עם האותיות ועם הכוללים בגימ' אלף כ"ד, כמו גימ' של ה' מינים כמבואר במחברת הקדש (שער הלולב קטו). ולרמז שהסוכה חופף בידיעה העליונה על דעת המתפשט.

²⁵ וזה לשון קדשו של הדברי חיים (לוסכות): והנה ידוע דמעות הלולב ומיניו הוא להעלות כל ח"י מדות לשורשם שבדעת. היינו כל צורת הנפשי שבאדם בישראל, והלעלות למקור הדעת. היינו שהדעת הוא מקור המדות. ומקור הדעת הוא כח נפשי, שהאדם מכיר מעצמות נפשו הדבר, לא מאומד, רק כמו שאדם המכיר חברו שראוה ואז מכירו בעצם, אולם אין מכירו בעצם רק שידוע סימני גופו ואומדנות, זה לא מקרי ידיעה, רק הוכחה שזה הוא פלוני לפי הסימנים שבנו, אבל אם עצם הנפש מכיר לחברו זה הוא עצם הידיעה. וכתב בתורתנו הקדושה (דברים ד, לה) אתה הראת לדעת, היינו שאנו יודעים על ידי הראיה, כי עצם נפשתינו מדובקים בו יתברך שמו ויתעלה זכרו, ולכן אנו יודעים לא על ידי חקירה אנושית רק בהבנה אמיתית, ורק לפעמים על ידי חומרי וגסות הגוף נעדר קצת הבהרה האמתית שהוא בפנינו.

ולזה צוה הקב"ה לנענע בארבעה מינים הללו, וכך גזרה חכמתו ית"ש על ידי מצוה זו יתעלו כחות הנפש שורשם שבדעת הקדוש ולהכרה אמתית. והנה על ידי הידיעה וכול לפיכך כחות שבמדות מדיעה העצמות שבשורשו, ואז על ידי זה נוכל להשיג קצת מיידיעת המקיף הנ"ל הנעלם, ולזה יתגלה מצות הסוכה שהוא ממקיף הנ"ל על ידי מצות ד' מינים, ולכן עיקר לנטילת לולב בסוכה כמו שכתב האריז"ל זלה"ה.

²⁶ כמש"כ בספ"ק באר מים חיים (פר תרומה, פכ"ה) זל"ק: כי הנה כל עיקר עבודת האדם בעולם הזה הכל הוא רק בבחינת (במדרש כ"ו, י"ד) לרב תרבה נחלתו ולמעט ממעט נחלתו, כי הקדושה ועבודת הקודש הוא בבחינת הרב שהוא למעלה וצריך האדם תמיד בעבודתו לראות לכוון להגדיל ולהרבות את הקדושה ביתר שאת ועוץ, שיתגדל ויתקדש שמו הגדול והקדוש בכל העולמות, ולהרביץ הקדושה בכל מקום ומקום, שעל כן אנו מנענעין בד' מינים שבלולב למעלה ולמטה ולארבע רוחות העולם, בכדי להמליץ מלכות הקב"ה על כל מינה ומינה וזוית וזוית שבעולם.

²⁷ כמש"כ בספ"ק אור המאיר (דודו לוסכות) זל"ק: כלה הדברים עיקר ממת נפשו של אדם בנענוע הלולב עם מיניו, להכניס הדעת שקבל על עצמו בראש השנה, ינענע עתה ויכניס הדעת בהמדות, לעשותם בהתקשרות החכמה, ובה תולה עיקר בנין קומת השכינה, ולכן אחר שקבלנו עליו בסוד הדעת לעסוק תמיד בבנין קומתה, אחר כך בא תיקון חג הסוכות, לגמור הענין בעובדא ממש, אנו נוטלין הלולב עם מיניו,

המורים כללות ז' ימי הבנין כנודע למשכיל, ומנענעים אותו הדעת שקבלנו עליו בראש השנה להמליץ מלכותו בשית סטריין, ומורים בעצמינו היות בחינותינו בעבודת הבורא ברוך הוא, כי אם כתינוק המוטל בחיתול אמו, לבלתי ירים יד ורגל ושום תנועות אבר, כי אם אשר תלמדנו אמו, ומתירו מחיתולו, ואם תרפנו הרי נופל לארץ וחשוב כגולם, כן אנתנו בני ישראל מראים בעצמינו, עם ננוענות הלולב עם מיניו, אשר לכל צד שאנו פונים מכניסים לשם הדעת, לבלתי עשות שום פעולה גדולה וקטנה, מהו קצות שהמה בחינת אהבה ויראה והתפארות וגו', אשר באלו המדות תולה מעשה בני אדם והתכלותם, למי יחיים.

²⁸ כמבואר בספ"ק באר מים חיים (פר יתרו, פ"ב) בזה"ל: כי הנה נודע אשר כל דבר ודבר הנעשה בארץ כן נעשה דוגמתו בשמי השמים בעליונים להרע או להיטיב, וזה כל עיקר תורה ותפלה ומצות ה'; כי כאשר מייחד אדם שם ה', בדברים הגשמיים התחתונים כמו ארבע מינים שבלולב הרמוזים לארבע אותיות שם הוי"ה הקדוש והטהור, וכשאדם לוקח לשם מצות ה' באהבה ויראה בכדי לעשות נחת רוח ליצורו, אז כשם שהוא מקרב כל הארבעה מינים הללו אחד אל אחד והיו לאחדים בידו כן מתיחדים ומתקשרים ארבע אותיות שם הוי"ה הקדוש לאחד ביחודא שלימים, ואז נמשך כל בחינת שפע וברכה מדעת עליון לנוה אפריון למכון בית אלהינו כי אין הברכה שורה כי אם על דבר שלם. וח"ו כשאותיות הוי"ה הם בפרודא לא נוכל לשרות הברכה עליהם ממקור עליון, וממילא ח"ו כאשר שלח חושך לעילא אז ויחשיך גם לתתא שנלקחו הברכות מהארץ והעולם חשוך והקללות מתרבין. וזה כל מעשינו ועבודתנו ליחד שמה דקודשא בריך הוא ושכינתיה ליחד שם ה"ה ברה"ה ביחודא שלימים שיוכל להשפיע הברכה ולברך לעולמות העליונים ותחתונים על ידי זה.

²⁹ ראה בספ"ק אמרי אמת (שבת חול המועד סוכות, תרע"ד) זל"ק: כל ישראל יראים לישב בסוכה אחת, עיקר מצות סוכה ד' מינים היא לאגד ולחבר את כולם.

³⁰ ראה בספ"ק אורח חסד (לוסכות) שכתב זל"ק: וחג הסוכות מרמז על השלום, ולזה צוה לנו ליקח הד' מינים, ודחז"ל וייקד ל'ג' מה אתרוג יש בו טעם וריח כן בישראל יש שיש בהם תורה ומעשים טובים וכו', ואמרה התורה הק' לקשרם יחד כולם באגודה אחת, ויכפרו אלו על אלו, וכ"כ למה שיהיה שלום. וזהו התפילה שאנחנו מתפללים כל השנה ופרוס עלינו סוכת שלומך, היינו שהשפיע עלינו שלום רב מחג הסוכות שהוא מקור ועיקר שמשיע של השלום על כל השנה ויה"ר שיתקיים בנו ויהי שלום עלינו ועל כל ישראל אמין כ"ר.

וראוין כל ישראל לישב בסוכה אחת³¹, כי כאשר האדם מאחד בין שני החלקים שבו ומגלה את שורש הנשמה שלו, הרי הוא נוגע בשרוש נשמות ישראל ששם כולם שווים, למגדול ועד קטן, וכמובא בספרה"ק 'שפת אמת'³².

ניסוך המים

בנוסף למצוות 'ניסוך היין' שהתקיים בשעת הקרבת הקרבנות בבית המקדש, הרי שבבוקרו של כל יום מימי חג הסוכות התקיים ניסוך נוסף הנקרא 'ניסוך המים'.

בכל יום מימי חג הסוכות, עם שחר, היו יוצאים הכוהנים והעם לשאוב מים ממעיין השילוח בצלוחית של זהב המכילה שלושה גוילים³³. השאיבה נעשתה בפומביות והגיאות רבה, ולותה בכלי גנינה. לאחר השאיבה, היו מגיעים לשער המים בבית המקדש שם תקעו והריעו ותקעו בחצוצרות ובשופרות. הכהן שזכה בעבודת הניסוך, היה עולה בכבש אל מזבח העולה, ופונה לפניה המערבית-דרומית, שם היו נעשים הסככים. הכהן היה שופך את המים מצלוחית הזהב לתוך ספל כסף המנוקב בתחתיתו, תוך כדי שפיכת יין לספל זהה, המנוקב בתחתיתו אף הוא³⁴. מהספלים היו נזולים המים והיין דרך המזבח לשייתין³⁵.

הטעם הפשוט למצווה זו, כפי שמובא בתוספתא³⁶, הוא שקרבן ניסוך המים, בדומה למנחת העומר או להבאת הביכורים, הוא מעין קרבן ראשית לקראת עונת הגשמים - "הבא ניסוך המים בחג כדי שיתברכו עליך גשמים",

ולכן הוא נעשה דווקא בחג הסוכות שבו מתפללים ונידונים על המים - גשמי החורף של אותה השנה.

אולם, בספרי החסידות, אנו מוצאים משמעות פנימית יותר למצווה זו, והיא דומה לעניין אשר בו עסקנו עד כה.

ספרי החסידות מבארים כי הסיבה לכך שבעוד שבשאר ימות השנה אנו מנסכים רק את היין ואילו בסוכות אנו מוסיפים לנסך אף את המים היא מפני שהיין מבטאים את המציאות, את הפירוד, ואילו המים מבטאים את הנשמה, את האחדות.

המים יש להם גוון אחד ואין צבעם משתנה³⁷, אין בהם טעם ועריבות, וכן אין בהם שום ניצוץ מחלקי הזן - מה שמורה על קירוב היותר רחוקים³⁸, כל אלו מורים על כך שהמים מרמזים על הנקודה הפנימית - הניצוץ האלוקי שנמצא גם בגשמיות, על האינסוף הקיים בכל - ברוחניות ובגשמיות גם יחד - כדוגמת ה'מים' היורדים למקום נמוך³⁹, משא"כ היין צבעו משתנה, יש בו טעם ועריבות, והוא זן את האדם, ולכן הוא מורה על גשם וחומר⁴⁰.

לפיכך, בשאר ימות השנה אין אנו מסוגלים כל כך לאחד בין הידיעה לבחירה, בין הגוף לנפש, ולכן אנו מנסכים רק מן היין, משא"כ בחג הסוכות בו אנו מקבלים את הכוח העליון לשלב בין השניים ולאחד ביניהם, או אז אנו מנסכים אף מן המים.

כמו כן, מובא בספרה"ק 'שם משמואל'⁴¹, כי היין רומז על המידות שבלב שהרי היין מחמם את הלב - "ויין ישמח

³⁶ סוכה סוף פרק ג'.

³⁷ כמובא בספרה"ק **שפת אמת** (לסוכות תר"ב): מימיו רפש וטיט הוא הסימן שנעשה בחג בניסוך המים. **כי הנה החילוק בין מים ליין שמים אין בו שינוי גוונים רק כמו שהוא בעצם**. והוא באמת המעיין של תשובה שהוא השרש. שאין החטא מקלקל ומשנה זאת הנקודה. וכל זה נעשה בחודש זה.

וכן מובא בספרה"ק **שם משמואל** (סוכות תר"ב): בזה"ל, ולא מצינו שתהיי שפע ברכה רבה רק במים שיוצאין מן המקדש. והטעם כי **מים הם למעלה מכל גוון**, וזה מורה על מקור ההשפעה טרם באה בכלים שונים. וזה מעוררין ישראל בניסוך המים.

³⁸ כמש"כ בספרה"ק **שם משמואל** (פר לך לך תר"ט) וז"ל: **ובניסוך המים שאין בהם שום ניצוץ מחלקי הזן**, הוא מורה על קירוב את היותר רחוקים. ³⁹ תענית ז ע"א.

וראה מה דאיתא בספרה"ק **בת עין** (דרוש לסוכות) בזה"ל: **וע"ז היה מרמז נסוך המים שיוצאים ממקום גבוה למקום נמוך** (תענית ז), מרמז שצריך להיות בחבית נמוכה רוח כדי שיריד עליהם יזי שכנתו ית' שהוא ממקום גבוה מעל גבוה מרום המעלות.

⁴⁰ ראה בספרה"ק **שפת אמת** (לסוכות תר"ח): **וזה רמז ניסוך המים בחג כי היין מיוחד לבני"ו ומגע ענ"ם פוסל בו**. אבל המים הוא כולל לכל האומות.

⁴¹ וזה לשון קדשו (סוכות, תרפ"א): **ויש לומר שזהו ענין שני הניסוכים**, ניסוך המים וניסוך היין. **ניסוך המים הוא דוגמת הראש שבו המוח שהוא קר ולח הנקרא מים טהורים**, משכן הנשמה. וניסוך היין הוא דוגמת הלב שבו

³¹ כמש"כ בספרה"ק **שפת אמת** (לסוכות תר"ט): **בזה"ל: 'הד' מינים הם לאגוד ולחבר נפשות בני"ו**. כמ"ש במד' יש בהם שיש להם טעם וריח כו'. **ועל ידי האגודה זוכין לננוס לסוכה** דכתיב אהבת כלולותיך לכתך אחרי כו'. **שאין יכולין לבוא להמשהכח זו להיות נמשך אחר הבורא ית'.** רק ע"י שמכניסין עצמן בכלל ישראל. ודרוש חמנים כל האזרח כו' כל ישראל ראוי לישב בסוכה אחת. וכל הראוי לבילה אין ביולה מעכבת.

³² וזה לשון קדשו (לסוכות תר"ט): **וע"י התשובה מתדבק כל אחד בשורשו ע"ש**. ולכן יש א"כ שמחה כי עיקר השמחה בהשורש ושם כל בני ישראל אחד. וע"ז כ' ראויין כל ישראל לישב בסוכה אחת דכתיב כל האזרח. והוא זריחת שורש כללות בני"ו צורתו של יעקב.

עוד כתב (לסוכות תר"ט): **כל האזרח בישראל ישבו בסוכות ואמרו וזה"ל כל ישראל ראויין לישב בסוכה אחת**. **הרמז כפי מה שבאים אל האחדות זוכין לסוכה** שהיא בחי אהבת כלולותיך. ואחר יוה"כ"פ נעשין בני ישראל אגודה אחת. כי עונות מבדילים דיש עונות בין אדם למקום ובין אדם לחבירו. **וזה רמז הד' מינים שנעשין אחדות אחד ואז חל עליהם שם שמים שהוא בחי הסוכה**. ³³ כ-ליטר בערך.

³⁴ כדי שציאת המים והיין תסתיים יחד, נקבו של ספל היין היה רחב יותר, כי היין היה סמיך יותר מהמים, והואיל והיו מתחילים לנסך את המים והיין בבת אחת. היה נקב ספל יין רחב יותר, וכך יציאת המים הסתיימה יחד עם סיום יציאת היין.

³⁵ חלל עמוק מתחת למזבח.

ללב אנוש⁴², ואילו המים רומזים על השכל שבמוח הקר, ולכן דווקא בחג הסוכות בו או מקבלים את הכוח להמשיך את הידיעה שבמוח למידות שבלב, או מנסכים גם מן המים⁴³.

כמו כן, ידוע כי בעת בריאת העולם נחלקו המים לשני חלקים, המים העליונים והמים התחתונים, כשבוהר הקדוש⁴⁴ מכונים שני אלו: 'מיין דכרין' המבטאים את השפע האלוקי היורד למטה בבחינת 'ידיעה', 'מיין נוקבין' המתארים את השתוקקות התחתונים כלפי הש"ת - 'אנן בעינין למהוי קדם

חמימות הדם משכן הנפש, ויין טבעו לעורר חמימות הלב. והנה בכל השנה אין בה אלא ניסוך היין לבד לעורר דוגמתו בחי' הנפש, אלא בסוכות שזוכין לשניהם זוכין בו לשני הניסוכים.

⁴² תהלים קד טו.

⁴³ ראה בספה"ק דברי חיים (ליום ג' דסוכות) שכתב זול"ק: ולכן אנו שמחים בשעת שאיבת המים, שגדר ניסוך המים היה כעין מה שאמרנו (יהושע) עניית פ"ב ה"ו) גבי שמואל (שפסול א' ג' ו) וישפכו מים, היינו ללבם, לפני ד'. כמו כן היה הניסוך המים, לרמז להעלות לבנינו בשפיכת חמימות הלב לפני ד', והשאיבה מרמז לתחלת התעוררות לבנינו, ולכן תיכף צריך שיהא השמחה, כי גורם לתנועה, ותנועה לחום, ומחום נולד מים עלאין כידוע ולזה היה מעוד התיכף בשעת השאיבה, להתעורר תיכף ראשית מים הדכורין בעת התעוררות מים הנוקבין.

⁴⁴ ח"ג י"ז ע"ב

⁴⁵ וראה מוש"כ בספה"ק קדושת יום טוב (פ"ר בראשית) זול"ק: בהקדם מה שכתב אאמ"ו זללה"ה בספרו י"ט פנים (בסוף מאמר ליל ב' דסוכות) לפרש הכתוב (ויק"ב י"ט) שפכי כמים לברך נוכח פני ה'; על פי מה שפירש (במאמר אבני זבחין ואית מרא"ה) טעם על שנוהגין לילך לנהר לומר ותשלק במצולות ים כל חטאתם (מ"ב ז' י"ט), שהיא מרמז על הענין דאיתא במד"ר (הובא ברש"י ורמב"ן ויקרא ב' י"ג) שהמים התחתונים היו בוכים על שנתרחקו משמי מרום, וינחה ה' אותם ליקח מהם מלח לקרבנות וניסוך המים בחג. וזה ענין גלי הים שמתנשאים, שרצונם לשוב למעלה למקומם, ומה יקח האדם מוסר השכל איך ירד אחרונית להתרחק מאת ה' וישוב לישא נפשו אל ה' להתדבק בו, ואם מים התחתונים היו בוכים אנו בעינין למיהוי קמיה מלאכ, איך יבכה אדם שיש בו נשמת רוח חיים, וזה שהולכין למים לישא קל וחומר האמור. והיינו דכתיב שפכי כמים דייקא לברך נוכח פני ה' ר"ל כמו שמים בוכים שרוצים להיות נוכח פני ה'; כמו כן גם האדם ישפוך לבו נוכח פני ה' להיות דבוק בו כל עת ובכל רגע, כסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כמו כן ישא עינו ולבו למעלה לאכול וישב בשמים, עכ"ד ודפח"ח.

והנה באמת לאו כל אדם זוכה שריצה באמת בכל לבבו ונפשו להיות דבוק ב' יתברך כמו בחינת המים שבוכים על זה, אכן משה רבינו מהימנא ע"ה שלא קם עוד בשראל כמשה נביא ומביט את תמונתו 'יתברך, וזהו לבחינת זה להיות דבוק ב' יתברך, וכאלו הוא יושב בשמים בבחינת המים. וזה הנאמר אצל משה (שמות ב' ב) ותקרא את שמו משה כי מן המים שתיחה, ור"ל שתנגלה לך כך במדרגה עד שזכה לבחינת המים להיות מתאוה ומשתוקק לדביקות ב' יתברך כמו שכבו המים, ולא הסיח דעת מדביקות ב' יתברך.

מלכא⁴⁵, בבחינת 'בחירה'.

בחג הסוכות אנו לומדים לשלב ולאחד בין המים העליונים למים התחתונים⁴⁶, אנו לא מזלזלים בגשמיית ובתחושת הישות שלנו, אלא אדרבה, אנו מעלים אף אותם לקדושה, אנו ממליכים דרכם את הש"ת⁴⁷. ולכן היו שואבים סוכות את המים העליונים מנהר השילוח כדי להעלות את המים התחתונים שירדו לשיתין ולחברם עמם⁴⁸.

ואיתא בספה"ק 'שם משמואל'⁴⁹, כי למרות שמובא בוזהר הקדוש שהסוכה היא כמו תיבת נח, מכל מקום מעלה

⁴⁶ וראה מה דאיתא בספה"ק שם משמואל (סוכות תרע"ג) בזה"ל: ויש לומר שלעומת מצות סוכה ולולב בזכות אהרן ומשה, הם שני הנסוכין ניסוך היין וניסוך המים, כי מצוות סוכה שהיא אהבה גורמת לניסוך היין שיבוא, כי התשוקה והאהבה הם בלב רשפי רשפי אש, ויין טבעו לחם, אבל המוח הוא קר, ולזה רומז ניסוך המים, ותורה נמשלה למים, והיא קירוב רחוקים ככתבתי (ר"ט ע"ב) שהיו מים התחתונים בוכין אנו בעינין להוי קדם מלכא והובטחו בניסוך המים ע"ג המזבח, והוא בזכותו של משה, כבמדבר (דברים פ"ד פ"ה) ברוך אתה בבוך וברוך אתה בצאתך זה משה, בביאתו לעולם קירב רחוקים וזו בתי' בת פרעה, וביציאתו מן העולם קירב רחוקים זה ראובן שאמר יחי ראובן ואל ימות. והנה בכל ימות השנה לא הי' ניסוך המים כלל, אלא ניסוך היין לבד שהוא בזכותו של אהרן וכתיב (שה"ש ג' ב') תזכור רצוף אהבה וגו', ובסוכות בשביל מצות לולב שהיא בזכותו של משה כנ"ל זוכין גם לניסוך המים.

⁴⁷ כמש"כ בספה"ק שפת אמת (פ"ר ק"ח תרע"ד) זול"ק: וכתוב בהארן ברית מלח עולם. דאיתא מים התחתונים בוכים אנו בעינין למיהוי קרוב מלאכ. והקב"ה הבטיח להיות מלח וניסוך המים במקדש. ומעין זה הי' בנפשות התחתונים שנתרחקו מעל שולחן אביהם ונתן לנו הקב"ה את אהרן שהוא כמלאך ה' צבאות גם למטה ועל ידו מתקרבים התחתונים לעליונים וזהו יש שלום בעולם. והיא עדות על כל כלל ישראל שנקראו השולמית שהשלום נמצא ביניהם כמש"כ במ"א מוה.

⁴⁸ ואיתא בספה"ק מאור עינים (השפסות) בזה"ל: וכשעלה אותם אז יהיה שפע מלמעלה למטה להשפיע עליהם ניסוך המים העליונים שירדו לשיתין שנבואו מששת ימי בראשית ולכן בחג היו מושיכין אמיני הם מים העליונים כדי שיעלו המים התחתונים ואז ניתוסף תענוג למעלה.

⁴⁹ וזה לשון קדשו (סוכות תרע"א): והנה הוא ענין תיבת נח מפני מים הזידונים, אך עוד יותר, דשם המים הזידונים היו נשארים במציאות מחוץ לתיבה ע"כ, שכל ההגנה שבסוכה היא ביטול כחות הרעים לגמרי, ויש לומר עוד, דמאחר שנהפכו לזכיות שוב המים הזידונים עצמן נהפכו למים טהורים וקדושים, ולא עוד אלא שזכו להתקרב ביותר כבעל תשובה דמשכין ל' בחילא יתיר שיהיו ראויין למזבח, וזהו ניסוך מים.

ומצוא הדברים יבין ענין שמחה בית השואבה, שזו תכלית השמחה שנהפך רע לטוב, שהמים הזידונים עצמן נהפכו לניסוך המים, והיא שמחה דשמחה, שכפרת עונות לבד היא שמחה וכמו שפירש ב"ק אבי אדמ"ר זצללה"ה הכתוב (תהלים י"א ב') תגלנה עצמות דכית, כי טהור מתרגם דכי וא"כ כדית פירושו טהרת, וכבמדבר (שפיר' י"ד פ"ג) שהי' אדם נכנס לשם מלא עונות והי' מקריב קרבן ומתכפר לו אין שמחה גדולה מזו שהי' יוצא צדיק, וזוהי השמחה של מוציא יוה"כ מפכרת העונות. ומובן אשר בסוכות שממנת התשובה מאהבה זדונות עצמן

יש בסוכה שעל ידי ניסוך המים מעלים אף את 'המים הזידונים' לקדושה, ולא מתנתקים מהם.

שמחת בית השואבה

הכנה למצות ניסוך המים שהתקיימה מידי בוקר בימי חג הסוכות בבית המקדש, היו עושים 'שמחת בית השואבה' במשך הלילה.

ומובא בספרי החסידות, כי הסיבה לכך היא מפני שהשמחה האמתית באה מתוך שינויים וחילופים⁵⁰, קירוב רחוקים וחיבור הפכים, וכפי שכותב הראיז"ל⁵¹ שכאשר האדם

בשמחה הוא מסוגל לכלול הפכים, וכעניין שמחת חתן וכלה שגם הם שני הפכים⁵², ולכן דווקא בחג הסוכות, כאשר האדם מחבר ומאחד בין המים העליונים למים התחתונים, בין הגוף לנשמה, בין הרוחני לגשמי, בין הידיעה האלוקית לבחירה האנושית, אזי הוא מגיע לתכלית השמחה⁵³.

שמיני עצרת ושמחת תורה

ומובא בספרי החסידות⁵⁴ כי כל חגי תשרי - ראש השנה, יום הכיפורים וסוכות - אינם אלא אמצעים להגיע

נעשו זכויות, ולא עוד אלא שעותות עצמן שהם מים הזידונים נהפין ונעשה מהם ניסוך המים, עאכ"כ שהשמחה כפולה ומכופלת.

⁵⁰ כדאי"ת בספ"ק אוב"ב הרה"ק מאפטא זי"ע (פרשת וזר ופרים) בזה"ל: משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית טז). "ליל פ"ו סוד, דהנה כתיב (בראשית י"ט) אבל שרה אשתך יולדת לך בן וקראת את שמו יצחק. ולהבין טעם הדבר למה ציוה הבורא ב"ה ובי"ש לקרוא את שמו יצחק. וי"ל דיצחק הוא לשון צחוק וחדוה ושמחה אשר נתהווה ע"י לידת יצחק אע"ה בכל העולמות ע"י ההשתנות מדבר אל הסיכנו. כי אאע"ה היה מקורו מדת החסד וכן היה דרכו להיטיב ולגמול חסד עם כל באי העולם. והלבוש של חסד הוא בחי' מים ויצא ממנו יצחק שבחי' שורש נשמתו היה מדת הגבורה והפחד בחי' אש. ועי"ה גדול זה ההשתנות נעשה חדוה ושמחה בכל העולמות.

והוא על דרך משל מי משנה בגדיו הראויים לו תמיד לפי ערכו ולובש בגדים אחרים אין דרכו בכך אזי נעשה צחוק וחדוה לכל הרואים אותו, וכמו שאנו רואים בימי הפורים כאשר איש יהודי מלבוש מלוכני ולובש בגדי אשה נעשה שמחה וחדוה על ידי זה וכשרואים כל ימות השנה את האשה בעצמה שמלובש כל אחד בבגדי הראויים לו. אין שום שמחה, אמנם עיקר השמחה בא מחמת ההשתנות מדבר אל הסיכנו. וכן הנס הגדול של פורים והשמחה הוא ע"י והנפוך הוא אשר ישלטו היהודים גוי (אסתר ט' א) ופור ימנו נהפך לפורינו.

ומטעם זה היה ג"כ שמחה וחדוה בכל העולמות מלידת יצחק אבינו ע"ה. שהוא בחי' אש. שמאע"ה מים מים מדת החסד וכו'.

ונמצא עיקר השתלשלות (העולמות) סוד הבריאה היה ע"י לבוש הק' של ת"י נימין קדישין. ואח"כ כביכול נתחלק ונפסק זה הלבוש לשנים ועלה חצי לבוש התחתון והלביש את חצי לבוש העליון כמ"ש בספר עץ חיים עיי"ש. ועי"ה נתהווה שמחה וחדוה גדולה לכל העולמות על שינוי התלבושות הזה שאור הצח והק' של חצי לבוש העליון הם ר"ה נימין קדישין היותר גבוהים. יתלבוש באור הצח והק' של חצי לבוש התחתון הם ר"ה נימין קדישין התחתונים.

עוד כתב שם (פר בראשית) זול"ק: ונהר יוצא מעדן. ר"ל מכח תענוג הנקרא עדן כשיש לו ורודף עוד אחרי התענוגים אזי הבהירות יוצא ממנו אחרי שנקרא התענוג רחובות הנהר שמתרחב על כל. היינו כיון שבא לתענוג אז אורח אפולו מה שהיה שונא אותו מכבר. כדאי"ת בזה"ק למה וחסידך ירננו ולא לויך ירננו כי זה דרכם אך כשיש לו תענוג אוב"ב אפילו מה שאינו בטבע. ופעם אחת שמעתי מאדמו"ר שיעקר תענוג הוא ממה שנתנה הדבר מטבעו דרך משל בא שמחה לבני אדם ממה שמשיין מלבושי איש לאשה ומאשה לאיש. ועוד אמר שבעליית העולמות עולם העשייה לעולם היצירה, ויצירה לבריאה. נמצא ששנימית יצירה מתלבש מלבושי לעולם העשייה, והבריאה באותיות היצירה. ומחמת שינוי הלבושים באה שמחה לעולמות.

⁵¹ ראה בספ"ק שם משמואל (פר שמיני תרע"ג) שכתב זול"ק: ונראה עפ"י מה שכתב הרב בכוננת המקוה די שמחה היא כוללת הפכים, והראי' שאדם בעת שמחתו הוא יכול לסבול אפי' שונאו ומתנגדו. ונראה דכן תהי' הגאולה העתידה כב"א, ואף שלא זכו, עכ"פ בעתה תהי' הגאולה, והיינו שאז ישמח ח' במעשיו, ומחמת השמחה הגדולה יתקרבו כולם אפי' אלו שהיו ח" בתכלית הריחוק, ואחר שיתקרבו ויעטמו מתיקות ההתקרבות ישליכו אפי' אלילי כספו וזהבו וישונו בתשובה שלימה עד שיהיו נרצים מצד עצמם.

⁵² כמש"כ בספ"ק שם משמואל (פר תבוא תרע"ג): ונראה כי ענין המצוה לשמח חתן וכלה הוא, כאשר חתן וכלה הם חומר וצורה שהם הפכים, ולאדם באופן שהצורה תשאר צורה ולא תטבע בחומר, זה א"א כי אם ע"י שמחה, כמש"כ הרב ז"ל בסידור בכוננת המקוה די שמחה היא דבר למעלה מן הפכים, כמו שנראה בחוש שאדם בעת שמחתו סובל גם שונאו ועי"ש.

⁵³ כמש"כ בספ"ק שם משמואל (סוכות תרע"ג) זול"ק: הנה השמחה שעושין בניסוך המים מבורא בספרים באשר אז הוא זמן קירוב רחוקים. כי (תק"י) י"ט ע"ה המים התחתונים היו בוכין אנו בעינין למהיו קדם מלאך, והובטחו ליקרבו במזרח בבלה וניסוך המים בחג. וקירוב רחוקים הוא רק ע"י שמחה, כי שמחה היא כוללת הפכים כמו שנראה בחוש כשהאדם בשמחה יכול לסבול שונאו כמ"ש הרב ז"ל בסידור בכוננת המקוה. וגם זה עצמו גורם שמחה, כמש"כ אב וכו' שהיו רחוקים זה מזה ונתקרבו. וכן הוא בנפש האדם, שהיה רחוקה מאת פני קונה ע"י עוונות וחסאים, וכיה"כ"פ כשנחלמו העוונות זה מביא שמחה.

והנה המים התחתונים רחוקים מאוד מהשמש, ע"כ אחר שנתפעלו מכח השמש שוב אינם כ"כ תחתונים כמו מים פשוטים, ע"כ אין כ"כ שמחה בהתקרבתם. כי לא היו כ"כ מרוחקים, שכבר נתקרבו במקצת ע"י כח השמש. וכן הוא בנפש האדם שבשמחת בית השואבה הוא זמן קירוב אפי' לאנשים שלא נתפעלו מהתלהבות ר"ה ויהיה"פ ונשאר דוממים פשוטים קרירים כדמיון המים, עתה יש זמן לפניהם לעודדם שיתחזקו ויתאמצו לעשות תשובה ויתקרבו בחסד ה'.

⁵⁴ ראה בספ"ק מאור עינים (פר האינוס) שכתב זול"ק: והנה כל העובדות שאנו עושים בחודש זה ראש השנה יום הכיפורים שופר סוכה ולולב תכלית הכל הוא בשביל שמיני עצרת שאנו מתייחדים עם הבורא ב"ה באחדות הגמור.

וכן כתב בספ"ק בית אברהם (שמיני עצרת): ומה גדולה היא קדושת שמיני עצרת, שכל ההכנה מורחש אלול, ראש השנה, יום הכיפורים וסוכות, הוא לקראת היום הזה, שהוא יחוד עליון, הקב"ה עם ישראל.

מתחילתה ראש השנה ויום הכיפורים הם ימי דין, בחינת ל"כ"א כתובה דלא רמי ביה תירגא (שבת ק"ע א), אחר כך סוכות הוא בחינת חופה, ואחר כך שמיני עצרת הוא מדרגה עליונה היחוד.

ליחודא שלים' המתקיים ב'שמיני עצרת', ואף חג הסוכות הוא בבחינת 'חיי עולם הזה' לעומת שמיני עצרת שהוא 'חיי עולם הבא'⁵⁵.

בשמיני עצרת נשלמת ספירת המלכות' המתבטאת ב'כנסת ישראל' שכל מטרתה אינה אלא שתוכל לשוב ולהתייחד ב'יחודא שלים' עם דודה בייחוד גמור, עד כדי שלא תרגיש את עצמה נפרדת ממנו⁵⁶.

עד כה היינו עוסקים בשאלת הידיעה והבחירה, ניסינו להתעמת, להכריע, ואף לקבל את שניהם, אלא שכל זה נובע מהנחת היסוד כי קיימים שתי מציאויות, שתי ישויות, 'אני' וה'בורא', אולם בשמיני עצרת, אנו באים למצב תודעתי

בו אנו מסוגלים לחוות את האחדות המוחלטת, בבחינת 'אמת לאמיתו', אנו מבינים כי אין כאן אלא מציאות אלוקית אחת ויחידה שבוחרת בעצמה את מה לדעת⁵⁷.

תרי"ג המצוות שאנו מקיימים הם דרכים ואמצעים איך להתקרב אל הש"ת, וכפי שהם מכונים בוודר הקדוש⁵⁸ "תרי"ג עטי"ן" - עצות ודרכים⁵⁹, אולם, בשמיני עצרת, כשאנו מאוחדים עם הש"ת ביחודא שלים, אז אין מקום לעצות ואמצעים, ולכן אין ביום זה שום מצוה מיוחדת. **כאשר** האדם מגיע לייחוד הגמור, אזי הוא מסוגל לייחד בין "מעשה בראשית" [בחירה] "למעשה מרכבה"⁶⁰ [דעה], הוא מבין כי ה'אני' שלו אינו נפרד מהבורא יתברך, אלא הוא הוא ה'אני'

משלה, והכל מושג ומונהג ממנו. וזהו "כיון דאמליביתא" וכו' שמלכותו יתברך בכל, הוא היחוד הגמור.

ונבדל זה ממצות אמונת האלקות, שהוא גם כן על השגחתו יתברך כמו שכתבנו בספרנו א'; כי **אמונת ההשגחה עדיין אין זה יחוד גמור, שאפשר שיהיה אדם שמושג מאחר והוא נפרד ממנו, אבל היחוד רצה לומר שאין כאן מיוחד, דלמלה ולמטה ולא רצה רוחות מלכותו יתברך דרך יחוד, לא ככלל ביום רשם שהוא גם כן מנהיג מדינתו אבל אינו מתאחד עמהם, והם בדיעבד נפרדים, מה שאין כן קבלת עול מלכות שמים יתברך שיהיה במלת אחד, דהיינו שמלכותו יתברך הוא דרך יחוד שאין שום דבר חוץ ממנו.**

⁵⁷ כמש"כ הר"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ל בספר"ק ליקוטי אמרים (אמת טו) ז"ל: "וזה שמיני עצרת שפר אחד ואיל אחד דה' בדי יבנה ואין עוד ערבוביא מה שאין כן סוכות אף דהוא זמן שמחתנו שאנו מכירים האור מקיף דה' יתברך הנעשה על ידי פעולת הכהן גדול ביום הכפורים שנתכפר כל עונותינו מאחד דצריך כפרה הרי יש מקום לעין, וזהו קדושת הכהן שאין מטמא למתים דיש מקום לטומאה רק שהוא נבדל ממנה ולא נטמא, ולכן יש מקום להקרבת שבעים פרים נגד שבעים אומות (במדרש רבה כ"א ד"ד) שכולם מקבלים מבני ישראל והם עבדים להם, וזהו גם כן ביאת אליהו שהוא פנתס לעשות שלום בעולם שאז יהיו הכל מודים לישראל שמכירים מעלת ישראל שדבוקים בה' על ידי האור מקיף, ומדצריך לעשות שלום שמע מינה דיש שייכות למחלוקת אבל גילוי המשיח וקדושת שמיני עצרת הוא היחוד הגמור דלא שייך כלל מחלוקת שהרי הכל אחד ואיך שייך עשיית שלום אצל אחד, וזו אין מקום כלל לנפרדים שמה האומות כלל ויובער רוח הטומאה שאינו מקבל אור פנימי דה' יתברך בתוכו לגמרי מן העולם כי דבר זה אינו בעולם כלל שכל דבר יש אור פנימי דה' יתברך שאפילו בכלים הנשברים שהוא מדת המלכות יש אור פנימי שהוא אור פנימי דיעולם וכנזכר למעלה.

⁵⁸ ח"ב צו ע"ב.

⁵⁹ כמש"כ בספר"ק מאור ושמש (רמזי שמעונו) ז"ל: "ובוהר הקדוש (ראה ח"ב צו א) א. יתאם גם כן, שהן תרי"ג עטי"ן רצה לומר, שהן עצות לאדם איך יוכל להשיג אלהות.

⁶⁰ כמש"כ הר"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ל (קונטרס ספר הזכונות, מצוה א) ז"ל: "וזהו כל מעשה בראשית, שהוא ההכרה איך כל הנבראים הם מעשה השם יתברך לקיומם. והוא כבוד מלכים חקור דבר ששפל כיה' ב', שדבר זה מצוה על כל אחד לחקור בזה ולהתבונן עד מקום שידו מגעת וכן במצות שא לא נגו' לא אמר היום, שמצוה בכל אדם. רק מה שאמרו (תנ"ה ר"א ע"ב) שאין דורשין במעשה בראשית לשנים, שהוא המשא ומתן

וכן איתא בספר"ק דבני חיים (ספר ראה) ז"ל: "כל עשרת ימי תשובה הוא הכנה לשנה הבאה, לעיין בתקנת נפשו ולהכין כל כחות שבאדם להמליך ד', ואחר כך השם יתברך ברוב רחמי שולח ממקור התשובה, ועצמו של יום מכפר ומעביר אמתו ונשארו בני ישראל נקיים. ולכן אחר כך המצוה לשמוח בשמחה זו אשר זכינו להפטר מעונות ולזכות הנפש, והנפש מלא שמחת המצוה, ולזה המצוה לשמוח בארבע מינין כנגד ד' אותיות הקדושים כידוע ובצל כנפי המצוה הולחן בסכת שלם אור קדושת השופר עליו. אך כל זה הכנה לעצם הקדושה ודביקות בשמיני עצרת, שהוא עצרו נא ונש' לי סעודה קטנה (סוכה ה' ע"ב) וזו נדבקי מקור נשמתן של ישראל בשרשם, שהוא רק דביקות מצוה נפשית שכלית עד כלות הנפש, ולזה מקרי סעודה קטנה, שהוא תוכן האהבה בנקודה עיקית שמקרי נקודה קטנה, שהיא ראש לכל האותיות והנקודות כמבואר בזה"ק (בראשית טו ע"ב).

⁵⁵ כמש"כ בספר"ק שפת אמת (לסוכות תרל"ב): מימים אחרונים של סוכות בקיצור ח' ימי החג נותנים חיים לכל ימי השנה. כי התפשטות החיות מר"ה הוא בחג זה וניסוך המים. וזו ימי סוכות הם חיי עולם הזה ולכן יש אחיה גם לאומות וזהו י' פרים. אבל שמיני עצרת הוא חיי עולם הבא. והוא החיים המיוחד לישראל שהתורה עיקר חייו. וזה עצרת כי התורה היא חיות הפנימית רק שנתלבש במעשה בראשית. וחיי עוה"ר רק חיצונית ולכן צריך הגנה וסוכה, שהיא העדות שהק"ה מעיד עליו כי עיקר חייו התורה וחיי עוה"ב. וז"ש בזה"ק שהיא צילא דמהנותא כמש"ל. אבל שמי"ג שהוא ממש חיי עוה"ב כנ"ל לא צריך הגנה וצל הסוכה רק הוא בחי' סוכה ממש. ואפשר זהו שארז"ל יתובי יתבנין אף שאין יושבין בסוכה נק' כן כנ"ל.

⁵⁶ כמובא מהרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ל (קונטרס ספר הזכונות, מצוה א) בזה"ל. ובאמת המתפלספים באמונה על ידי הרחקת הגשמות ומקריה, באו לכפר בהתנאה ובשכר ועונש, וההשתנות בו יתברך על ידי התפילה ומעשה התחנותים, וכפרו בעיקר התורה.

ואף מחסידי הקדמונים וגדוליהם מן הנמשכים אחר חקירות עיניים הללו, יש מהם החישו השגחתו יתברך כפרטי אישי כל הנבראים חוץ מהאדם. והוא נגד דברי חז"ל בירושלמי (פרק ט' דשביעית הלכה א) (בראשית רבה ר"ט, ה) "אפילו צפרא בלעדי שמיא לא מיתצדא".

והנה כי הם חשבו בחקירתם להגיע לאמיתות היחוד, ורחקו אדרבא על ידי זה ממנו, כי זה היקר היחוד כשיחושב שיש נברא נפרד ממנו יתברך ומנתה בלא השגחתו, אף על פי שמודים שהכל נברא ממנו ושואו משגיח הכלל, מכל מקום אין זה שלימות היחוד שיהיה אחר הבריאה דבר חוצץ בפני יחודו על ידי הנבראים.

ועיקר היחוד הוא לדעת שמלא כל הארץ כבודו, מלת כל כולל הכל, לא יעד שום נברא פרטי חיותר שפל, הכל מלא כבודו, כי מלכותו בכל

הויה אלוּקִיר, וכפי שמבאר בעל המאור עינים⁶¹ שהיות והשי"ת מהווה את הכול לכן בחירת האדם היא בדעתו -

שהיא דעת השי"ת, כי אין שום דבר שנפרד מהבורא יתברך.⁶²

מעוניין לקבל את גיליונות "מעולפת ספירים" של שנים קודמות (ע"ט-פ)? מעוניין להצטרף לרשימת התפוצה ולקבל את הגיליון מידי שבוע בתיבת האימייל שלך? פנה אלינו בכתובת המייל 2088014@gmail.com ותוכל להתענג מידי שבוע מאור החסידות

רוצה להיות שותף בהוצאות הגיליון המרובות? נא לחץ בקישור [בא](#)

נכתב ונערך ע"י הרב חיים פנחס הורוביץ שליט"א | לתרומות והנצחות, ניתן לפנות לטל': 050-4120188 | תרומות ניתן להפקיד בבנק מרכנתיל 17 סניף 732 מס' חשבון 76879692 ע"ש "בית אשר ורבקה" ע"ר | לכל ענייני הגיליון, שאלות והערות, קבלת הגיליון באימייל, ניתן לפנות למייל 2088014@gmail.com | ת.ד. זכרון יעקב 10\18 י-ם

מבואר בזוהר חדש בשם קדמאי על ענין הבחירה שניתן לאדם חפשי וידיעת השם יתברך איך יוכל להיות שניהם כאחד.

אך אמנם הנה כאשר אמרנו כי עיקר הבחירה הוא בדעת כשיעוד אדם את ה' בדעת שלם אז יש שייכות לבחירה מה שאין כן בלא דעת אין שייכות לבחירה ובהיות כן הבחירה והידיעה הכל אחד כי במה בוחר האדם הלא בדעת והדעת של השם יתברך הוא הבחירה אם כן זהו עצם ידיעת הבורא ברוך הוא שהוא יודע הבחירה ואינם ענינים סותרים זה את זה רק הכל אחד כנ"ל והבן.

⁶² וכידוע יסוד הבעש"ט זיע"א שהבורא והבריאה הכל אחד, ואין השניות אלא דמיון תעותועים ואחיות עיניים.

זהו גם הפירושו החסידי למילים "שמע ישראל הויה" אלקינו הויה" אחד" הוא, שאין כוונת הפסוק לציין אחדות כמותית אלא אחדות מהותית. כלומר, אין הוא רק אלוקים אחד אלא הויה אחת שאין עוד מציאות מלבדה.

המציאות כולה, הנדמית בעינינו כעומדת בפני עצמה ונפרדת מהאלוקות, אינה אלא מקשה אחת עם מציאותו של הבורא.

וראה מה דאיתא בספה"ק **אוהב ישראל** (ליקוטים חדשים, פר' מקץ) וז"ל: "בזאת תבחנו, דהיינו עם מדריגה זא"ת שכינתא קדישא תבחנו בגלות, חי פרעה אם תצאו מזה, ר"ל מן הגלות המר כי אם כבוא אחיכם הקטן הנה, דהיינו כשיבוא משיח בן דוד שנקרא קטן כמשה" (שמואל א' יז, יד) ודוד הוא הקטן. שלחו מכם אחד, דהיינו שתוציאו מכם ייחוד שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. כנודע מכוונת האר"י ז"ל עד כמה הייחוד הזה מגיע בעולמות העליונים הקדושים, וזא בזכות זה יוקח את אחיכם, ר"ל שיבוא משיח בן דוד.

בוזוהר שיוכל לבוא לחקירת מה למעלה וכו', המביאים לידי כפירות ורחמנא ליצלן.

והתבוננות זה צריך מאוד לענין התורה, שכללותה הוא מצד השגה זו, כי השגה העליונה דראיית האמיתות, שהוא ממש ייחוד גמור כעד שלא נברא העולם, הוא הדבקות גמור עד כלות הנפש, כטעם נפשי יצאה בדבריו (שיר השירים ה, ז), כיון שמשגי שאינו דבר נבדל מעצמותו. ולכן בכל דיבור יצאה נשמתו והוריד הקב"ה טל של תחייה (שבת פ"ח ע"ב) להחזירם למדריגת נברא.

וזה השמע וגו' ויחי, או הנסה וגו', שמצד האחדות גמור מה מקום להבדלת גוי מקרב גוי לקחת אליו יתברך, זה הכל מצד מדת כבוד מלכותו, והוא החקירה במעשה בראשית.

ובזה ישיגו הפלא העצום שיש בתורה, שהיא המאחדת מעשה בראשית עם מעשה מרכבה. כי השגת מעשה בראשית כבר היה קודם מתן תורה, ועל דרך זה התחיל אברהם אבינו ע"ה להשיג את בוראו, והוא עשה ספר יצירה שהוא חכמת מעשה בראשית, כדפירש רש"י (ב"ה אין דושיק) בנוסח העין יעקב (הנהגה ריש פרק אין דושיק), **אבל התורה היא התגלות הראיה אמת לאמיתו** כמו שנתבאר, ועם כל זה יש מקום לתורה ועבודה והבחירה בטוב ורע.

וזה באמת פלא עצום הנהיה כדבר הגדול הזה וגו', שיתגלה להם אור זה על מעשה מרכבה ועם כל זה יתנהגו רק על דרך מדת כבוד מלכותו, שהוא הכרת נברא לבורא, אבל מכל מקום יש מציאות מה לנברא. וזה משלימות הייחוד הגמור שהיה מציאות הנברא והעדרו גם כן הכל אחד. וזהו ההתבוננות המגיע ממעשה בראשית שמביא אחרי כן לידיעת מעשה מרכבה, והוא מה שנאמר אחרי כן אתה הראת וגו'.

⁶¹ וזה לשון קדשו (פר' בא): ועם זה יתבאר עוד קושיית הרמב"ם והוא